

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Департамент освіти і науки Полтавської обласної державної адміністрації
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ
імені А.С.МАКАРЕНКА

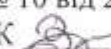

ПРОГРАМА

вступного випробування з предмету
«Історія України»
для вступників за ОКР «Молодший спеціаліст»
на основі базової загальної середньої освіти

Галузь знань: 01 «Освіта»

Напрямок підготовки: 012 «Дошкільна освіта»

СХВАЛЕНО
на засіданні ПЦК викладачів суспільних
дисциплін Кременчуцького
педагогічного коледжу
імені А.С.Макаренка
протокол № 10 від 29.05.2017 року
Голова ПЦК В.О. Пилипенко

СХВАЛЕНО
методичною радою Кременчуцького
педагогічного коледжу
імені А.С.Макаренка
протокол № 6 від 22.05.2017 року
Голова
методичної ради Ю.В. Малюк

м. КРЕМЕНЧУК
2017 рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Усі 10 варіантів запропонованих завдань рівноцінні за складністю. Кожен варіант складається з 10 завдань різної форми. Перед виконанням усіх завдань уважно перечитайте умову. У завданнях 1–7 запропоновано чотири варіанти відповіді, серед яких треба вибрати одну правильну. Наступні завдання не мають варіантів відповідей. Завдання 8 пропонує з'ясувати про яку подію, діяча, документ або організацію йдеться у фрагменті з писемного джерела. У завданні 9 слід визначити причини або наслідки запропонованих подій, явищ, процесів, та записати у вигляді двох тверджень, що не мають повторювати ту саму думку. Завдання 10 спрямоване на перевірку вміння працювати з історичними джерелами. Це відкрите завдання, яке передбачає складання розгорнутої письмової відповіді за певною послідовністю: 1) визначити ким був автор документа, узагальнити про що йдеться в документі, з'ясувати коли відбулися описані події; 2) визначити як автор розповіді ставиться до описуваних подій або історичних діячів; поміркуйте навіщо він свідчить про події, які ідеї хотів донести до нащадків; з'ясуйте (сформулюйте) значення подій та явищ, про які йдеться в джерелі; 3) вказати цінність джерела, стисло викласти своє ставлення до описаних подій або діячів.

Відповіді заносяться у бланк. Завдання (1-7) — одна відповідь, коротка відповідь до відкритого завдання 8, та два твердження із завдання 9.

Розгорнута відповідь на 10 питань записується на окремому проштампованому аркуші.

За кожне правильно виконане завдання 1–9 учень отримує по 1 балу. Завдання з вибором однієї відповіді вважаємо виконаним правильно, якщо учень указав букву **ЛИШЕ ПРАВИЛЬНОЇ ВІДПОВІДІ**. В усіх інших випадках (вибрано іншу відповідь; вибрано дві відповіді; відповідь відсутня) — завдання вважаємо невиконаним.

Завдання з короткою відповіддю є виконаним, якщо учень правильно вказав особу історичного діяча, подію, назву документа або організації, про які йдеться в джерелі (завдання 8).

Завдання 9 вважаємо виконаним, якщо учень правильно визначив 2 причини (або наслідки) запропонованих подій, явищ, процесів. У разі якщо названо 3

причини/наслідки, серед яких одне твердження неправильне, а решта правильні, відповідь вважається правильною.

Виконання 10 завдання дає змогу оцінити учня балами високого рівня — відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів, затверджених Міністерством освіти і науки України. Це завдання оцінюємо максимально 3 балами.

Оцінюючи це завдання, слід зважати на такі критерії: 1 бал зараховується за роботу на 3–4 речення, у якій визначено, ким був автор документа (письменник, військовий, сучасний історик, пересічний очевидець або сучасник подій). Також зазначено, про яку подію (явище) йдеться в документі, встановлено, коли відбулися описані події;

у 2 бали оцінюється відповідь, у якій, окрім зазначеного вище, визначено, як автор розповіді ставиться до описуваних подій або історичних діячів; навіщо автор документа свідчить про події, тобто які ідеї він хотів донести до нащадків; з'ясовано значення подій та явищ, про які йдеться в джерелі; 3 бали зараховуємо за розгорнуту відповідь тоді, коли в написаному учнями тексті не лише правильно паспортизовано джерело та схарактеризовано подію та явище, про які йдеться, а й визначено, у чому цінність джерела, викладено ставлення до описаних подій або діячів.

Окрім того, беремо до уваги логічність і послідовність викладу, загальний рівень мовного оформлення (прийнятний/неприйнятний).

ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
для абітурієнтів (база 9 класів)

Програму вступного іспиту з історії України складено враховуючи цілі, вимоги і зміст навчання історії в школі, закладені в Державному стандарті освіти та чинній програмі з історії України для 11-річної школи. Хронологічно програма охоплює зміст шкільних курсів історії України від найдавніших часів до початку ХХ століття і складається з 19 тем.

Вона передбачає перевірку сформованих в учнів знань про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого, діяльність видатних історичних діячів, а також сформованості в учнів загальнопредметних історичних умінь. Завдання мають перевіряти такі знання й уміння учнів:

- вказувати історичні дати, хронологічні межі, періоди найважливіших подій і процесів, поняття, місця подій, обставини, учасників, результати подій, пам'ятки культури;
- визначати хронологічні межі соціально-економічних і політичних подій, їх послідовність та синхронність, встановлювати відповідність між явищами, процесами, подіями та періодами, епохами;
- локалізувати історико-географічні об'єкти та історичні факти (події, явища, процеси) на карті;
- розпізнавати та зазначати хід, зовнішні ознаки подій, пам'ятки культури різних епох;
- характеризувати (визначати істотні характерні риси, складові, етапи, віхи) подій, явищ і процесів минулого, діяльність видатних історичних постатей;
- встановлювати відповідність між одиночними фактами і типовими загальними явищами, групувати (класифікувати) факти за вказаною ознакою;
- розпізнавати найвидатніші історико-культурні пам'ятки, описувати їх, визначати архітектурно-стильові та мистецько-стильові відмінності пам'яток різних періодів історії України, розкривати їхнє значення в українській історико-культурній спадщині;
- визначати найважливіші зміни, що відбувалися в житті людства, значення найважливіших подій в історії України;
- встановлювати причини та наслідки подій і явищ, оцінювати їх значення;
- давати визначення історичних понять й термінів, пояснювати їх і доречно вживати;
- працювати з історичними документами різного змісту, а саме: встановлювати відповідність між змістом фрагмента документа та певною епохою, аналізувати зміст фрагмента історичного документа та визначати основні ідеї, які він висвітлює.

Програмі надано вигляду таблиці, яка складається з двох колонок. У першій колонці викладено зміст історичного матеріалу, у якому виокремлено факти, дати, персоналії, поняття та терміни. Це мінімум, з якого абітурієнти повинні мати певні знання та уявлення. Термін «знання» стосується конкретних дат, подій, персоналій. Термін «уявлення» – історичних процесів, загальних характеристик певних ідей і понять.

Якщо про якийсь факт згадано у цій колонці таблиці, то це означає, що він може бути використаний розробниками завдань для перевірки знань і умінь. Якщо у програмі вказано дату, то це означає, що учень має знати її та встановлювати відповідність між нею та історичною епохою чи процесами суспільного життя минулого, діяльністю історичної постаті.

Названі в програмі історичні персоналії учень повинен вміти розпізнати за портретними рисами (автентичними пам'ятками – живописними портретами,

фотографіями тощо), характеризувати діяльність цієї людини та визначати її етапи, встановлювати відповідність між цією діяльністю та певними політичними силами чи обставинами, історичною епохою, оцінювати її вплив на хід історичних подій. Кожна з персоналій названа в програмі лише один раз, проте, якщо людина впливала на перебіг історичного процесу довгий час, завдання, пов'язані з її діяльністю можуть траплятися в кількох темах.

Поняття та терміни, зазначені у програмі, учні повинні визначати, оперувати ними, встановлювати відповідність з епохою, діяльністю певних політичних сил чи історичних діячів тощо. Кожне поняття чи термін згадані в програмі лише один раз, проте можуть бути конкретизовані й під час перевірки інших тем (окрім тієї, де вони безпосередньо зустрічаються). Отже, учні мають знати не тільки загальне визначення терміна, але і його конкретно-історичне значення.

У другій колонці програми вказані предметні вміння та навички, у яких конкретизуються загальні уміння, перелічені вище. Їх розподілено на такі: *розпізнавати на картосхемі, характеризувати, визначати причини та наслідки, пояснювати, у чому значення тих або інших подій та явищ.*

Невід'ємною складовою програми з історії України є перелік пам'яток архітектури та образотворчого мистецтва, обов'язкових для розпізнавання абітурієнтами.

1. ВСТУП. СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Історія України як наука. Загальна періодизація. Джерела з історії України. Історико-географічні регіони України. Поява та розселення людей на території України. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Кочовики за раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та Криму. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян.</p> <p>Дати: IV – середина III тис. до н. е. – розселення племен трипільської культури на території України; VIII–VI ст. до н. е. – Велике грецька колонізація; IV–VI ст. – Велике переселення народів; V–VII ст. – Велике розселення слов'ян.</p> <p>Поняття та терміни: «історія», «періодизація», «лінія часу», «історичні джерела», «археологія», «археологічна культура», «палеоліт»,</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі історико-географічні регіони України (Закарпаття, Північна Буковина, Східна Галичина, Поділля, Полісся, Волинь, Правобережна і Лівобережна Україна, Слобожанщина, Запоріжжя, Південна Україна, Крим), місця основних стоянок людей кам'яного віку на теренах сучасної України (Королеве, Киїк-Коба, Кирилівка, Межиріч, Мізин); території розселення трипільців, кіммерійців, скіфів і сарматів, місцерозташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму (Тіра, Ольвія, Пантікапей, Херсонес), Боспорське царство, напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів.</p> <p>Характеризувати суспільне, господарське та духовне життя носіїв трипільської культури, кіммерійців, скіфів, сарматів, населення міст-колоній Північного Причорномор'я та Криму, давніх слов'ян.</p> <p>Визначати основні риси археологічних періодів, неолітичної революції, причини та наслідки занепаду Великої Скіфії, особливості грецької колонізації Північного</p>

«мезоліт», «неоліт», «енеоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «привласнювальне господарство», «відтворювальне господарство», «колонізація», «кочівники (номади)», «курган»	Причорномор'я та Криму. Вказувати , у чому наслідки та значення Великої грецької колонізації, Великого переселення народів та Великого розселення слов'ян для розвитку українських земель
--	---

2. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗКВІТ КИЇВСЬКОЇ РУСИ

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, древляни, сіверяни, волиняни, уличі, тиверці, білі хорвати). Руська земля (Куявія). Утворення Київської Русі. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії. Спорудження Десятинної церкви та Софійського собору.</p> <p>Дати: 860 р. – укладення першого відомого договору Русі з Візантією; 860, 907, 911, 941, 943–944 рр. – походи князів на Константинополь; 882 р. – об'єднання північних (Славія) та південних руських (Куявія) земель Олегом; 988 р. – запровадження християнства як державної релігії; 1019–1054 рр. – князювання Ярослава Мудрого в Києві. 1036 р. – розгром печенігів князем Ярославом Мудрим.</p> <p>Персоналії: Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий.</p> <p>Поняття та терміни: «племінний союз», «князь», «полюддя», «язичництво», «християнство», «шлюбна дипломатія», «Червенські міста»</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII–IX ст., шлях «із варягів у греки», шлях полюддя, походи князів на Константинополь, походи князя Святослава, територіальні межі Київської Русі за Олега та Ярослава Мудрого.</p> <p>Характеризувати внутрішню та зовнішню політику Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого.</p> <p>Пояснювати, у чому полягає значення та наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів доби.</p> <p>Визначати передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії, утворення Київської Русі, наслідки походів князів</p>

3. КИЇВСЬКА РУСЬ ЗА ЧАСІВ РОЗДРОБЛЕНОСТІ. ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Правління Ярославичів (Ізяслав, Святослав,</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі Київське, Чернігівське, Переяславське князівства за</p>

<p>Всеволод). Боротьба за київський стіл між Ярославичами. Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава Великого в Києві.</p> <p>Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Князювання Данила Романовича. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за нащадків Данила Романовича.</p> <p>Дати: 1097 р. – Любецький з'їзд (снем) князів; 1111 р. – «хрестовий похід» руських князів проти половців; 1187 р. – перша згадка назви «Україна» в писемних джерелах; 1199 р. – утворення Галицько-Волинської держави; 1238–1264 рр. – правління Данила Романовича; 1240 р. – захоплення Києва монголами; 1242 р. – утворення Золотої Орди.</p> <p>Персоналії: Володимир Мономах, Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславович, Данило Романович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав.</p> <p>Поняття та терміни: «політична роздробленість», «снем»</p>	<p>доби роздробленості; Галицько-Волинську державу за правління Данила Романовича; напрямки походів монголів на південно-західні землі Русі.</p> <p>Характеризувати розвиток Київського, Чернігівського, Переяславського князівств, Галицько-Волинської держави, внутрішню та зовнішню політику Володимира Мономаха, його сина Мстислава, Данила Романовича, Юрія I Львовича, Юрія II Болеслава, залежність українських князівств від Золотої Орди, наслідки золотоординського панування.</p> <p>Пояснювати значення та наслідки Любецького з'їзду князів, причини та сутність політичної роздробленості Київської Русі, особливості процесу формування та значення утворення Галицько-Волинської держави</p>
--	---

4. ПОЛІТИЧНИЙ УСТРІЙ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ І КУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК КИЇВСЬКОЇ РУСІ ТА ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ІХ–XIV СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської Русі та Галицько-Волинської держави. «Руська правда». Поширення писемності. Розвиток культури й освіти Київської Русі та Галицько-Волинської держави.</p> <p>Дати: 989 р. – заснування першої школи в Києві 1056–1057 рр. – створення Остромирового Євангелія; 1113 р. – укладення «Повісті минулих літ»; 1187 р. – створення «Слова о полку Ігоревім».</p> <p>Персоналії: літописець Нестор, митрополит Іларіон,</p>	<p>Характеризувати політичний і соціальний устрій Київської Русі та Галицько-Волинської держави, становище представників різних соціальних станів, розвиток господарства та торгівлі, здобутки в галузі писемності, освіти, літератури, архітектури та образотворчого мистецтва.</p> <p>Пояснювати, у чому значення Київської Русі та Галицько-Волинської держави в історії українського народу та в загальноєвропейській історії</p>

<p>іконописець Алімпій, лікар Агапіт. Поняття та терміни: «віче», «вотчинне землеволодіння», «бояри», «смерди», «ізгої», «закупи», «ікони», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра», «билини», «літопис»</p>	
---	--

5. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО ТА ІНШИХ ДЕРЖАВ (У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIV – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVI СТ.)

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Боротьба Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхід українських земель до складу інших держав. Кревська унія. «Велике князівство Руське». Остаточна ліквідація Київського та Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення українського козацтва. Соціально-економічне життя. Розвиток культури та освіти.</p> <p>Дати: 1362 р. – битва на р. Сині Води; 1385 р. – укладення Кревської унії; 1410 р. – Грюнвальдська битва; 1449 р. – утворення Кримського ханства; 1471 р. – остаточна ліквідація Київського князівства; 1478 р. – визнання Кримським ханством васальної залежності від Османської імперії 1489 р. – перша згадка про українських козаків у писемних джерелах; 1514 р. – битва під Оршею.</p> <p>Персоналії: Ольгерд, Вітовт, Свидригайло, Хаджі-Гірей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич, брати Коріатовичі.</p> <p>Поняття та терміни: «шляхта», «магдебурзьке право», «магістрат», «цехи», «Дике поле», «козак», «Шипинська земля»</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територію Кримського ханства.</p> <p>Характеризувати політичне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії, соціально-економічний розвиток українських земель, становище суспільних станів, здобутки в галузі освіти та культури, архітектури.</p> <p>Визначати особливості суспільно-політичного життя українських земель у складі Великого князівства Литовського, причини та наслідки Кревської унії, причини виникнення українського козацтва, наслідки татарських набігів</p>

6. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVI СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Люблінська унія та її вплив на українські</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської</p>

<p>землі. Зміни в соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорозької Січі. Повстання 90-х рр. XVI ст. (К. Косинського та С. Наливайка). Братський рух. Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти.</p> <p>Дати: 1556–1561 р. – створення Пересопницького Євангелія; 1556 р. – заснування князем Д. Вишневецьким на о. Мала Хортиця першої відомої Січі; 1569 р. – Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої; 1586 р. – утворення першої братської (слов'яно-греко-латинської) школи; 1596 р. – Берестейська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви.</p> <p>Персоналії: Василь-Костянтин Острозький, Дмитро Вишневецький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров.</p> <p>Поняття та терміни: «воєводство», «українська шляхта», «українське козацтво», «реєстрове козацтво», «повстання», «Запорозька Січ», «старшина», «клейноди», «греко-католицька церква», «братство», «полемічна література»</p>	<p>унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри, райони охоплені козацькими повстаннями 90-х рр. XVI ст.</p> <p>Характеризувати соціальну структуру українського суспільства, становище різних верств населення українського суспільства XVI ст., суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, здобутки в галузі освіти та науки; військово-політичну організацію козацтва; становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, православних братств.</p> <p>Визначати причини та наслідки Люблінської та Берестейської уній, перших козацьких повстань</p>
---	--

7. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Зміни в соціально-економічному житті. Розвиток міст. Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні. Відновлення церковної православної ієрархії 1620 р. Розвиток культури та освіти. Морські походи козаків. Участь українського козацтва в Хотинській війні. Козацькі повстання 1620–1630-х рр. «Ординація Війська Запорозького...»</p> <p>Дати: 1616 р. – взяття запорозькими козаками фортеці Кафа; 1618 р. – похід козаків під проводом гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного на Москву; 1621 р. – Хотинська битва;</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; воєводства Речі Посполитої на українських землях.</p> <p>Характеризувати соціально-економічне та політичне становище в українських землях, становище православної та греко-католицької церков.</p> <p>Визначати наслідки «доби героїчних походів козацтва» перших десятиліть XVII ст., козацьких повстань 20–30-х рр. XVII ст.</p>

<p>1625 р. – Куруківська угода; 1632 р. – «Пункти для заспокоєння руського народу», легалізація ієрархії православної церкви; утворення Києво-Могилянської колегії; 1637–1638 рр. – повстання під проводом Павла Павлюка, Якова Острянина, Дмитра Гуни.</p> <p>Персоналії: Марко Жмайло, Тарас Трясило, Іван Сулима, Петро Конашевич-Сагайдачний, Петро Могила, Михайло Рогоза, Іпатій Потій, Йов Борецький, Іван Вишенський.</p> <p>Поняття та терміни: «панщина», «фільварки», «Золотий спокій»</p>	
--	--

8. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ СЕРЕДИНИ XVII СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Національно-визвольна війна українського народу. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність уряду Б. Хмельницького.</p> <p>Дати: 1648 р. – Жовтоводська, Корсунська та Пилявецька битви; 1649 р. – Зборівська битва. Укладення Зборівського договору; 1651 р. – Берестецька битва. Укладення Білоцерківського договору; 1652 р. – Батозька битва; 1654 р. – Переяславська рада; укладення українсько-московського договору («Березневі статті»); 1656 р. – укладення московсько-польського Віленського перемир'я.</p> <p>Персоналії: Б. Хмельницький, І. Богун.</p> <p>Поняття та терміни: «Національно-визвольна війна», «Військо Запорозьке», «Гетьманщина», «покозачення»</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, місця основних подій війни.</p> <p>Характеризувати відносини Війська Запорозького з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією, Швецією та Трансільванією; умови мирних угод українців з польським урядом, українсько-московського договору 1654 р.</p> <p>Визначати причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи.</p> <p>Пояснювати, у чому наслідки й значення найважливіших битв війни та договорів у розгортанні національно-визвольної боротьби</p>

9. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ 50-Х – У 80-ТІ РР. XVII СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
Факти:	Розпізнавати на картосхемі території,

<p>Гетьманування І. Виговського. Ухвалення Гадяцького договору (1658). Московсько-українська війна 1658–1659 рр. Гетьманування Ю. Хмельницького. Поділ Гетьманщини. Гетьманування П. Тетері, І. Брюховецького, П. Дорошенка, Д. Многогрішного, І. Самойловича. Чигиринські походи турецько-татарського війська (1677–1678 рр.). Занепад Правобережжя. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України.</p> <p>Дати: 1659 р. – Конотопська битва; 1667 р. – укладення Андрусівського перемир'я; 1669 р. – укладення Корсунської угоди, визнання Гетьманщиною протекторату Османської імперії; 1681 р. – укладення Бахчисарайського мирного договору; 1686 р. – укладення «Вічного миру».</p> <p>Персоналії: І. Виговський, П. Тетеря, П. Дорошенко, І. Брюховецький, І. Сірко, Ю. Хмельницький, Д. Многогрішний, І. Самойлович.</p> <p>Поняття та терміни: «Руїна», «Великий згін»</p>	<p>підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Османської імперії, Польщі.</p> <p>Характеризувати зовнішню та внутрішню політику гетьманів, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя.</p> <p>Визначати причини та наслідки Руїни; укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель; особливості адміністративно-політичного устрою Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини</p>
---	---

10. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVII – у першій половині XVIII ст.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Північна війна і Україна. Гетьманування І. Мазепи, І. Скоропадського, Д. Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. «Правління Гетьманського уряду» 1734 р. Розвиток культури та освіти. Повстання під проводом С. Палія (1702–1704 рр.).</p> <p>Дати: 1708–1709 рр. – повстання гетьмана І. Мазепи; 1709 р. – зруйнування російськими військами Чортомлицької Січі; Полтавська битва; 1710 р. – ухвалення Конституції Пилипа Орлика; 1713 р. – ліквідація козацтва на Правобережній Україні;</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі, у складі різних держав; території, підвладні гетьманам Лівобережної України, територію, охоплену повстанням С. Палія, події Північної війни на території України.</p> <p>Характеризувати внутрішню та зовнішню політику гетьманів у зазначений період, діяльність Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст основних положень Конституції Пилипа Орлика; перебіг подій повстання гетьмана І. Мазепи.</p> <p>Визначати причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни; наслідки Полтавської битви для українських земель; причини та наслідки повстання під проводом С. Палія.</p>

<p>1734 р. – заснування Нової (Підпільненської) Січі.</p> <p>Персоналії: І. Мазепа, К. Гордієнко, І. Скоропадський, П. Полуботок, Д. Апостол, П. Орлик, Ф. Прокопович.</p> <p>Поняття та терміни: «Конституція», «Малоросія», «Малоросійська колегія», «козацьке бароко», «козацькі літописи», «Паліївщина»</p>	
--	--

11. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVIII СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Гетьманування К. Розумовського. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Заснування нових міст (Одеса, Херсон, Миколаїв, Катеринослав, Севастополь). Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Зміни в політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.); реформи Марії Терезії та Йосифа II та українські землі. Розвиток культури, науки, освіти.</p> <p>Дати: 1764 р. – остаточна ліквідація гетьманства; 1768 р. – Коліївщина; 1775 р. – остаточна ліквідація царським урядом Запорозької Січі; 1780–1782 рр. – ліквідація особистої залежності селян в Австрійській імперії; 1783 р. – царський указ про закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України.</p> <p>Персоналії: К. Розумовський, П. Калнишевський, О. Довбуш, М. Залізняк, І. Гонта, Г. Сковорода, А. Ведель, М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ковнір, І. Григорович-Барський.</p> <p>Поняття та терміни: «Нова (Підпільненська) Січ», «паланка», «зимівник», «Задунайська Січ», «Коліївщина»</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі різних держав; територіальні зміни, що відбулися на українських землях унаслідок поділів Речі Посполитої, російсько-турецьких війн (1768–1774, 1787–1791 рр.), ліквідації Кримського ханства (1783), території охоплені гайдамацьким і опришківським рухами, Коліївщиною.</p> <p>Характеризувати основні напрями політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, територіально-адміністративний устрій та господарське життя Нової (Підпільненської) Січі, політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки, реформи Марії Терезії та Йосифа II.</p> <p>Визначати причини та наслідки гайдамацького й опришківського рухів, скасування гетьманства та ліквідації Запорозької Січі, поділів Речі Посполитої, приєднання земель Правобережної України та Кримського ханства до Росії.</p> <p>Пояснювати значення Запорозької Січі та Гетьманщини в історії України</p>

12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Початок промислового перевороту. Початок українського національного відродження. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Повстання під проводом У. Кармалюка (1812–1835 рр.).</p> <p>Дати: 1798 р. – видання в Петербурзі трьох частин «Енеїди» І. Котляревського; 1806–1812, 1828–1829 рр. – російсько-турецькі війни; 1829 р. – ліквідація Задунайської Січі; 1812 р. – російсько-французька війна; грудень 1825 – січень 1826 рр. – повстання Чернігівського полку; 1830–1831 рр. – польське визвольне повстання; 1840 р. – перше видання «Кобзаря» Т. Шевченка; 1846–1847 рр. – діяльність Кирило-Мефодіївського братства.</p> <p>Персоналії: Й. Гладкий, М. Гулак, І. Котляревський, М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко.</p> <p>Поняття та терміни: «промисловий переворот», «нація», «національне відродження», «національна ідея», «масонство», «декабристи»</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі адміністративно-територіальний устрій українських земель у складі Російської імперії, територіальні зміни, що відбулися внаслідок російсько-турецьких війн (1806–1812, 1828–1829 рр.), території, охоплені антикріпосницьким рухом.</p> <p>Характеризувати політику Російської імперії щодо України, початок національного відродження, форми соціального протесту українського населення (повстання, бунти), поширення на Україну російського та польського суспільних рухів, програмні засади, документи та діяльність Кирило-Мефодіївського братства, економічний розвиток і соціальні відносини.</p> <p>Визначати причини та пояснювати, у чому значення антикріпосницького руху в українських землях у складі Російської імперії, діяльності Кирило-Мефодіївського братства</p>

13. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАПРИКІНЦІ XVIII – У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Приєднання західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії, адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного відродження. Діяльність «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая». Західноукраїнські землі в європейській революції 1848–1849 рр. Діяльність Головної руської ради (1848–1851 рр.). Перший досвід парламентської</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі українські землі у складі Австрійської імперії.</p> <p>Описувати перебіг українського національного руху під час революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії.</p> <p>Характеризувати політику Австрійської імперії щодо західноукраїнських земель, її наслідки; початок національного відродження, форми соціального протесту населення.</p> <p>Визначати наслідки та пояснювати, у</p>

<p>діяльності.</p> <p>Дати: 1816 рр. – створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священників; 1833–1837 рр. – діяльність «Руської трійці»; 1848 р. – скасування панщини в Галичині; видання першої україномовної газети «Зоря Галицька».</p> <p>Персоналії: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький, В. Подолинський, Л. Кобилиця, І. Могильницький.</p> <p>Поняття та терміни: «революція», «Весна народів»</p>	<p>чому значення подій 1848–1849 рр., причини та значення антикріпосницького руху в західноукраїнських землях</p>
---	---

14. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Початок національного відродження. Відкриття університетів. Зміни в освіті. Поява «Історії русів». Розвиток літератури, архітектури, мистецтва.</p> <p>Дати: 1805 р. – відкриття університету в Харкові; 1834 р. – відкриття університету в Києві. 1839 р. – ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі.</p> <p>Персоналії: П. Гулак-Артемівський, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Максимович, М. Остроградський, В. Каразін.</p> <p>Поняття та терміни: «романтизм», «класицизм»</p>	<p>Характеризувати основні явища і процеси розвитку культури цього періоду, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців.</p> <p>Визначати умови та особливості розвитку культури кінця XVIII – першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст.</p>

15. НАДДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Події Кримської війни 1853–1856 рр. на території України (оборона Севастополя). Селянські виступи («Київська козаччина», «Похід у Таврію за волею»). Реформи 60–70-х рр. XIX ст. і процеси модернізації в Україні. Українські підприємці. Родини Яхненків і Симиренків. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873–1876 рр.).</p>	<p>Розпізнавати на картосхемі події Кримської війни, територіальні зміни, що відбулися внаслідок Кримської війни, території, охоплені соціальними виступами часів Кримської війни.</p> <p>Характеризувати основний зміст реформ 1860–1870-х рр., особливості проведення реформ на українських землях, зміни в соціальному складі населення в другій половині XIX ст., процеси модернізації, національний рух на українських землях у складі Російської імперії, національну</p>

<p>Журнал «Громада» (1878–1879, 1780, 1882 рр.).</p> <p>Дати: 19 лютого 1861 рр. – царський маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії; 1863 рр. – Валуєвський циркуляр; 1863–1864 рр. – польське національно-визвольне повстання; 1865 р. – завершення будівництва першої залізниці Одеса–Балта; 1876 р. – Емський указ; 1877 р. – «Чигиринська змова».</p> <p>Персоналії: В. Антонович, М. Драгоманов, Б. Грінченко, П. Чубинський.</p> <p>Поняття та терміни: «земства», «громадівський рух», «Братство тарасівців», «народники»</p>	<p>політику Росії, основні погляди та напрямки діяльності громадівців.</p> <p>Визначати наслідки Кримської війни для України, реформ 1860–70-х рр., прийняття Валуєвського циркуляру та Емського указу</p>
---	---

16. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ (АВСТРО-УГОРСЬКОЇ) ІМПЕРІЇ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Політика австрійського уряду щодо західноукраїнських земель. Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція. Політизація національного руху та утворення перших політичних партій: Русько-української радикальної партії (РУРП), Української Національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал-демократичної партії (УСДП). Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта».</p> <p>Дати: 1868 р. – створення у Львові товариства «Просвіта»; 1873 р. – створення у Львові Літературного товариства ім. Т. Шевченка (від 1892 р. – Наукове товариство ім. Т. Шевченка); 1890 р. – створення Русько-української радикальної партії (РУРП); 1899 – створення Української Національно-демократичної партії (УНДП).</p> <p>Персоналії: І. Франко, Ю. Бачинський, М. Павлик, В. Нагірний.</p> <p>Поняття та терміни: «трудова міграція», «партія», «українофіли»,</p>	<p>Характеризувати особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині ХІХ ст., зміни в соціальному складі населення, основні течії суспільно-політичного руху (москвофіли та народовці); діяльність «Просвіт» та Наукового товариства ім. Т. Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині.</p> <p>Визначати причини та наслідки трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху; особливості українського національного руху, напрями діяльності та здобутки провідних діячів західноукраїнських земель у національному русі другої половини ХІХ ст.</p>

«москвофіли», «народовці», «радикали», «нова ера»	
---	--

17. КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Піднесення української культури. Освіта. Розвиток науки. Розвиток літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Українські підприємці-благодійники.</p> <p>Дати: 1865 р. – відкриття Новоросійського університету; 1875 р. – відкриття Чернівецького університету.</p> <p>Персоналії: С. Васильківський, С. Гулак-Артемівський, Д. Заболотний, М. Заньковецька, І. Мечников, А. Кримський, Леся Українка, І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, М. Лисенко, М. Пимоненко, М. Леонтович, М. Садовський, С. Крушельницька, Д. Яворницький, М. Терещенко, Б. Ханенко.</p> <p>Поняття та терміни: «меценат», «професійний театр», «реалізм», «модернізм»</p>	<p>Характеризувати основні культурні явища, процеси другої половини ХІХ – початку ХХ ст., розвиток літератури, образотворчого, музичного мистецтва, архітектури, процес становлення професійного театру, діяльність меценатів та їхній вплив на розвиток культури.</p> <p>Визначати умови розвитку культури в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців</p>

18. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Становлення й консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Самостійницька й автономістська течії в національному русі. Події революції 1905–1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Щоденна газета «Рада». Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні в 1907–1914 рр. Діяльність «Просвіти» у Наддніпрянській Україні. Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну.</p> <p>Дати: 1900 р. – створення Революційної української партії (РУП), першої політичної партії Наддніпрянської України;</p>	<p>Характеризувати особливості економічного та соціального розвитку Наддніпрянської України (процес монополізації, розвиток сільського господарства, процес утворення українських політичних партій, розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі), національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905–1907 рр., діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах Росії, «українські питання» у III і IV Державних Думах, проведення Столипінської аграрної реформи, особливості її запровадження в Україні.</p> <p>Визначати основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку</p>

<p>1908 р. – створення Товариства українських поступовців (ТУП); 1911–1913 рр. – «справа Бейліса»; 1913 р. – утворення Холмської губернії. Персоналії: Є. Чикаленко, М. Міхновський. Поняття та терміни: «монополія», «хутір», «відруб», «чорносотенці», «страйк»</p>	<p>українських земель у складі Російської імперії на початку ХХ ст., причини та наслідки посилення національного гніту в 1907–1914 рр., напрями діяльності й здобутки діячів національного руху на українських землях у складі Російської імперії</p>
---	---

19. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

<i>Зміст історичного матеріалу</i>	<i>Предметні вміння та навички</i>
<p>Факти: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив Української греко-католицької церкви (УГКЦ) на піднесення національної свідомості населення західноукраїнських земель. Боротьба політичних партій західноукраїнських земель за реформу виборчої системи. Дати: 1900 р. – обрання А. Шептицького митрополитом Української греко-католицької церкви (УГКЦ); 1902 р. – селянський страйк в Галичині; 1907 р. – впровадження в Австро-Угорській імперії загального виборчого права для чоловіків. Персоналії: А. Шептицький, І. Боберський, К. Трильовський, Д. Донцов. Поняття та терміни: «Народне віче»</p>	<p>Характеризувати економіку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії, розвиток кооперативного руху, діяльність західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., національних і спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт». Визначати причини активізації західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., його результати, роль А. Шептицького в піднесенні національного життя на західноукраїнських землях</p>

Література

Основні підручники та навчальні посібники

1	Історія України	Ладиченко Т.В., Свідерський Ю.Ю.	7	Грамота
2	Історія України	Смолій В.А., Степанков В.С.	7	Гене́за
3	Історія України	Струкевич О.К., Романюк І.М.	8	Грамота
4	Історія України	Гісем О. В. Мартинюк О.О.	8	Ранок
5	Історія України	Власов В.С.	8	Гене́за
6	Історія України	Швидько Г.К.	8	Гене́за
7	Історія України	Турченко Ф.Г. Мороко В.М.	9	Гене́за
8	Історія України	Реєнт О.П. Малій О.В.	9	Гене́за
9	Історія України	Струкевич О.К.	9	Грамота